

УДК 372+161.11

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4\(22\)-860-873](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4(22)-860-873)

Гаврило Олена Іллівна кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної і початкової освіти, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, м. Суми, вул. Роменська, 87, тел.: (095)554-08-95, <https://orcid.org/0000-0001-8260-1448>

ВИКОРИСТАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ АКЦІЙ ЯК ФОРМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті доведено ефективність екологічних акцій як форми екологічного виховання дітей дошкільного віку. Ця нова форма виконує різні завдання: просвітницькі, виховні, практичні, інформаційні. Екологічні акції в закладі дошкільної освіти дозволяють досягнути мети екологічного виховання за умови використання різних освітніх методів і прийомів, а також залучення родин до їх організації і проведення. Діти дошкільного віку отримують знання під час спостережень і практичної діяльності у природі, навчаються на практиці використовувати свої уміння та формують активну позицію щодо збереження природи.

Успіх в проведенні екологічної акції можливий за умови чіткого планування її етапів. Для дітей дошкільного віку обов'язковою є підготовка до проведення акції, що включає отримання знань про об'єкт, мотивування до участі, засвоєння навичок діяльності в природі. Важливо підібрати об'єкти, які забезпечать виконання освітніх завдань і будуть цікавими дітям, місце проведення акції – безпечним і доступним для спільної діяльності дітей і їх батьків. Після акції потрібно не забувати про оцінку дітьми результатів власної діяльності, стимулювати їх до подальшої участі в охороні природи.

Для перевірки ефективності екологічних акцій як форми екологічного виховання використали гностичний і операційний критерії. Рівень знань вихованців про природу після проведення комплексу акцій зріс: кількість дітей з високим рівнем збільшилася на 13,3%, а з низьким – зменшилася на 19,9%. Дітей з високим рівнем екологодоцільної поведінки стало більше також на 13,3%, а з низьким – менше на 20%. Тому можемо стверджувати, що екологічні акції як нова форма екологічного виховання є ефективними для дітей старшого дошкільного

віку, і повинні бути впроваджені в освітній процес закладів дошкільної освіти України.

Ключові слова: екологічне виховання, екологічні акції, діти старшого дошкільного віку, заклади дошкільної освіти.

Havrylo Olena Illivna Candidate of biological Sciences, the associate Professor, Associate Professor of Department of the preschool and primary education, Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Sumy, St. Romenska, 87, tel. (095)554-08-95, <https://orcid.org/0000-0001-8260-1448>

USAGE OF ENVIRONMENTAL PROMOTIONS AS A FORM OF ENVIRONMENTAL EDUCATION IN PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article proves the effectiveness of environmental actions as a form of environmental education of preschool children. The new form performs various tasks: educational, developmental, practical, informational. Ecological actions in a preschool education institution will allow to achieve the goal of ecological education, if various educational methods and techniques are used and families are involved in their organization and implementation. Preschool children get knowledge during observations and practical activities in nature, learn to use their skills in practice and form an active position regarding nature conservation.

Success in conducting environmental actions is possible if plan the stages clearly. Preschool children must prepare for the action, which includes acquiring knowledge about the object, motivating them to participate and mastering the skills of activities in nature. It is important to choose objects that will ensure the fulfillment of educational tasks and will be interesting for children, and the place of the action is safe and accessible for joint activities of children and their parents. After the action, you should not forget about children's assessment of the results of their own activities, encourage them to further participate in nature protection. Gnostic and operational criteria were used to check the effectiveness of environmental actions as a form of environmental education. The level of children's knowledge about nature increased after the series of actions: the number of children with a high level increased by 13.3%, and with a low level – decreased by 19.9%. Children with a high level of ecologically appropriate behavior also increased by 13.3%, and with a low level – by 20% less. Therefore, we can claim that environmental actions as a new form of environmental education are

effective for preschool children, and should be introduced into the educational process of preschool education institutions of Ukraine.

Keywords: environmental education, environmental actions, preschool children, preschool education institutions.

Постановка проблеми. Одним з ключових аспектів у оновленні сучасної системи освіти в Україні є фокусування уваги на розвитку екологічного виховання дітей дошкільного віку. У світі стрімкого технологічного розвитку та глобалізації важливість взаємодії людини з природою стає надзвичайно актуальною. Саме через це питання екологічного виховання набирає особливої ваги. Формування позитивного ставлення до природи та уявлень про раціональне використання ресурсів, сприяння збереженню благополучного для людини навколишнього середовища є головною метою екологічної освіти. Концептуальні положення, що стали підґрунтям вирішення проблеми екологічного виховання, можемо віднайти в нормативно-правових документах (законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», у «Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку», в Концепції «Нова українська школа», «Базовому компоненті дошкільної освіти» (Державному стандарті дошкільної освіти) нової редакції) і в багатьох програмах для закладів дошкільної освіти.

Проте в сучасній освіті, включаючи дошкільну, потрібно знаходити нові способи здійснення виховного впливу на дітей. У закладах дошкільної освіти виникає необхідність у реалізації більш ефективних заходів, які стимулювали б творчу активність у дітей, залучали їх до практичної діяльності з охорони природи та розвивали навички активної позиції щодо довкілля у власному регіоні. Для того, щоб виховати у дітей повагу до природи, педагоги використовують як звичайні, так і новаторські методи, засоби та форми. Однією з форм таких заходів, спрямованою на всебічний розвиток екологічного світогляду у дітей дошкільного віку, можуть бути екологічні акції. Ці акції можуть проводитися на різних рівнях: шкільному або дошкільному, до масштабних заходів на рівні міста, регіону або навіть країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Екологічне виховання і формування екологічної свідомості у дітей вже з дошкільного віку привертає все більше уваги науковців протягом останнього десятиріччя. Вагомий вклад тут внесли, наприклад, З. Плохій та Н. Кот [1; 2]. Ряд інновацій в екологічній освіті дітей пропонують також Г. Беленька, Н. Кравець, С. Лапшина, Т. Науменко, О. Половіна і Л. Геращенко та інші [3-7].

Як показав аналіз наукових джерел, методика організації екологічних акцій саме разом з дітьми дошкільного віку в Україні знаходиться на етапі активної розробки. Заклади дошкільної освіти включають такі акції в структуру своїх екологічних проєктів, але їх поширеність не можна вважати достатньою. Для успішного впровадження в практику українських закладів освіти цієї нової для нас форми виховання необхідно звернутися до досвіду екологічної освіти інших країн [8-11].

Мета статті – довести ефективність екологічних акцій як інноваційної форми екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Екологічні акції – це діяльність, яка спеціально спрямована на екологічну проблему, потребу чи небезпеку, прямо чи опосередковано. Акції можуть включати зміни в соціальних або людських системах, природних екосистемах або антропогенному середовищі [12]. В контексті нашого дослідження вважаємо екологічні акції організованими заходами або ініціативами, спрямованими на сприяння екологічній обізнаності та сталим практикам на різних рівнях суспільства, у тому числі в межах закладу дошкільної освіти та родин вихованців.

Серед головних цілей екологічних акцій можемо назвати:

1) інформування громади про поточний стан навколишнього середовища та дії, які необхідно вжити для його захисту та збереження: поширення інформації про екологічні проблеми, причини їх виникнення та можливі шляхи вирішення;

2) мобілізація громадськості: залучення громадськості до активної участі у заходах з охорони довкілля, в тому числі через власні екологічно орієнтовані ініціативи;

3) формування практичних навичок: надання практичних порад та інструментів для здійснення сталих екологічних практик у повсякденному житті;

4) створення соціального тиску: спонування урядових органів та підприємств до прийняття екологічно відповідальних рішень шляхом виявлення громадського обурення та підтримки.

Різні види екологічних акцій виділяються переважно за їхньою метою і головною діяльністю. Їх можна поділити на:

1) просвітницькі заходи та кампанії (екологічні лекції, виставки, майстер-класи), які мають на меті формування екологічних знань, розвиток екологічної грамотності та свідомого ставлення до середовища; екологічні виставки є важливим інструментом для популяризації екологічних знань серед широкого загалу, не тільки дітей, але й їхніх батьків та інших жителів громади;

- 2) акції, спрямовані на збереження природи (висадка дерев, прибирання сміття у парках та лісах);
- 3) акції з метою зменшення впливу на довкілля (екологічні кампанії за зменшення використання пластику, енергоефективність тощо);
- 4) проєкти з відновлення довкілля (створення садів, відновлення водойм тощо).

Залучення дітей дошкільного віку до участі у практичній діяльності з охорони природи та збереження природних ресурсів дозволяє їм усвідомити свою важливу роль у глобальних процесах екологічної діяльності, сприяє позитивному сприйняттю навколишнього середовища. Виконання різноманітних завдань, таких як прибирання територій, висадка рослин, дослідження місцевих екосистем, допомагає дітям безпосередньо переконатися у важливості збереження природи та розвиває у них відчуття відповідальності за довкілля. Крім цього, такі заходи сприяють формуванню навичок співпраці, роботи в команді та підтримки спільних цілей, що є важливими складовими соціального розвитку дітей [13].

Екологічні акції можуть включати різноманітні заходи, такі як прибирання територій, еко-кампанії, лекторії, виставки, марші, петиції та інші форми громадської діяльності. Вони створюють можливість для активної участі громадян у збереженні навколишнього середовища та усвідомлення власної важливої ролі в ньому.

Потреба впровадження екологічних акцій в практику дошкільної освіти корелює з цілями екологічного виховання і розумінням вихователями сутності його методів [14]. Тому ми запропонували ряд питань педагогам перед проведенням експериментального дослідження на базі дошкільного навчального закладу № 32 («Ластівка») м. Суми. З урахуванням висновків за результатами опитування педагогічного колективу закладу дошкільної освіти, що вказують на потребу в удосконаленні методики екологічного виховання, впровадження екологічних акцій може стати ефективним способом її покращення. Оскільки такі заходи спрямовані на практичну взаємодію з природою та вирішення конкретних екологічних проблем, вони можуть зробити процес вивчення закономірностей та взаємозв'язків у природі більш захоплюючим і значущим для вихованців. По-перше, ці ініціативи привертають увагу дітей до екологічних явищ та проблем, сприяючи формуванню їхнього екологічного світобачення та усвідомленню важливості природозбереження. По-друге, участь у екологічних ініціативах надає дітям можливість використовувати свої знання, вміння та навички на практиці, що є критичним для їхнього розвитку.

По-третє, екологічні ініціативи дійсно можуть стати універсальною формою екологічного виховання, оскільки вони поєднують різноманітні методи, такі як усне пояснення, наочні демонстрації та практичні дії. Це дозволяє кожній дитині знайти свій шлях у засвоєнні екологічних знань та навичок.

Враховуючи малий обсяг знань і недостатньо розвинене розуміння процесів у природі, виникає необхідність використання словесних методів і прийомів. Вони дозволяють дітям зафіксувати практичні знання, отримати роз'яснення складних для спостереження явищ, освоїти аналіз поведінки тварин і життєві процеси рослин, оволодіти власними емоціями та управлінням ними. Розповіді й читання художньої та науково-популярної літератури розширяють світогляд дітей, поясняють їм на прикладах те, що вони спостерігають. Але найважливіший вплив розповідь дорослого чинить на емоційну сферу дитини – ставлення та інтерес до діяльності в природі. Під час дискусії дорослі та діти активно обговорюють питання екологічного стану, спільно аналізують можливі шляхи їх вирішення. Вони обмінюються своїми думками, досвідом та спостереженнями, щоб спільно знайти рішення проблем, пов'язаних із збереженням навколишнього середовища.

Однак не потрібно забувати, що мислення дітей дошкільного віку – наочно-образне, тому безпосереднє сприймання об'єктів є необхідною умовою створення уявлень про об'єкти і явища. Найкраще використовувати спостереження, яке може включати не лише розглядання, але й тактильний контакт, слухання, за можливості – понюхати й спробувати на смак (квіти, їстівні рослини). Доповнити спостереження можна розгляданням дидактичних картин або репродукцій художніх, які наближують до дитини образ природних об'єктів та впливають на естетичні почуття. Моделі дозволяють дітям розібратися у процесах функціонування систем і впливу на них різних зовнішніх факторів, у тому числі й антропогенного. Це ж завдання також виконується і при використанні відеоматеріалів – документальних зйомок або анімації для пояснення деяких природних чи антропогенних процесів.

Звичайно, центральною діяльністю під час екологічних акцій є практична, що залучає дітей до конкретних заходів з метою вивчення й закріплення екологічних знань на практиці. Проведення практичних дій в природі є вкрай важливою складовою ефективною екологічної освіти. Це надає маленьким екологам можливість безпосередньо взаємодіяти з природою, спостерігати за її проявами у реальному середовищі та

отримувати глибше розуміння важливості збереження довкілля. Також для підвищення інтересу дітей до екологічної акції варто активно використовувати ігрові методи, досліди, що в свою чергу дають можливість розвивати творчість, аналітичне мислення, наочно вивчати фізичні закони. Таким чином, участь у практичних заходах під час екологічних ініціатив є важливою частиною процесу екологічного виховання, оскільки вона сприяє формуванню у дітей практичних навичок і цінностей, необхідних для майбутнього збереження та захисту навколишнього середовища.

Активна участь у екологічних ініціативах, таких як висадка дерев, прибирання пляжів або програми з відновлення природних екосистем, дозволяє дітям безпосередньо взаємодіяти з природою і відчувати себе частиною свого оточення. Практичні заняття на свіжому повітрі також сприяють розвитку навичок співпраці, командної роботи та креативності у дітей. Це відкриває нові можливості для розвитку творчих здібностей та їх використання для збереження природи.

Враховуючи, що провідною діяльністю дітей дошкільного віку є гра, обов'язково потрібно включати ігри в хід проведення екологічних акцій [15]. Ось деякі приклади інтерактивних ігор: «Екологічний квест», в якому діти будуть шукати та виконувати завдання, пов'язані із захистом довкілля (знайти та відсортувати сміття, виявити рослини або тварин в природі, відновити ділянку лісу тощо); малювання «Екологічного краєвиду» (уявлення про ідеальний екологічний ландшафт, в якому всі рослини, тварини та люди живуть у гармонії); «Рятівники природи» – виготовлення плану порятунку певного екологічного об'єкту (наприклад, річки або лісу) від забруднення або знищення; проведіть експеримент, показуючи, як різні забруднення (наприклад, нафта або кислотні опади) впливають на якість води, та обговоріть, як це впливає на живі організми й довкілля.

Також варто розглянути планування етапів проведення акцій. Систематизація цих етапів допомагає оптимізувати процес їх організації. Наприклад, попередня підготовка перед проведенням екологічних заходів є критичною для ефективного залучення дітей. Цей етап надає учасникам достатньо інформації про тему заходу, розкриває його важливість та сприяє усвідомленню необхідності участі в акції.

Планування організації та проведення екологічних заходів включає в себе розв'язання зазвичай п'яти ключових питань: визначення мети, завдань, об'єкта, залучення групи учасників, а також реалізацію самої ініціативи відповідно до плану. Постановка мети визначає всі подальші дії в ході реалізації екологічних ініціатив. Разом з

учасниками заходу, педагог визначає основну ціль, яку вони прагнуть досягти в процесі акції. Мета може мати різноманітні напрямки, такі як привернення уваги до певних екологічних проблем, поширення інформації про дії, спрямовані на збереження природи, стимулювання активної участі дітей у заходах з охорони довкілля тощо. Чітка визначеність мети сприяє концентрації уваги учасників на досягненні конкретних результатів та визначенні подальших кроків під час реалізації акції.

Відповідно до мети визначаються завдання, які конкретизують кроки її досягнення. Постановка завдань передбачає урахування двох ключових аспектів. По-перше, це визначення конкретних етапів, які потрібно пройти для успішної реалізації екологічної акції. Це включає планування ресурсів, залучення учасників, визначення необхідного обладнання та матеріалів і так далі. По-друге – встановлення завдань самої акції, що означає визначення конкретних цілей, які необхідно досягти під час проведення заходу. Ці завдання можуть включати збір сміття, висадку дерев, проведення освітніх заходів та інші.

Вибір та підготовка місця для проведення акції – необхідна дія, коли визначається та готується територія для безпосереднього здійснення запланованого. Обране місце повинно відповідати тематиці акції та мати необхідні умови для успішної реалізації. Наприклад, для акції з прибирання території бажано вибрати місце, що потребує санітарного прибирання, а для ініціативи з висадки дерев – територію, де дійсно потрібна посадка дерев та забезпечений доступ до води для поливу. Відбір учасників може становити складний етап в організації екологічних заходів. Різні групи учасників мають свої унікальні потреби та можливості, тому важливо враховувати їхні особливості під час планування й організації заходу. Участь дітей однієї групи може сприяти формуванню дружньої команди та підвищенню взаєморозуміння між ними. Залучення дітей з різних вікових груп може сприяти обміну досвідом та навчанню групи молодших від старших. Участь батьків разом із дітьми допоможе зміцнити зв'язок між ними та сприяти спільному розв'язанню екологічних проблем.

Перелічені кроки забезпечать гладке та успішне проведення екологічної акції. Вступні бесіди, екскурсії та перегляд відеоматеріалів є ефективними методами мотивування дітей до участі в екологічних ініціативах. Під час цих заходів діти отримують знання про тематику акції, вивчають особливості її проведення та актуальні проблеми, що потребують уваги. Цей підхід стимулює їхню зацікавленість у відповідній темі, підвищує активність у сприйнятті інформації та робить учасників більш готовими до дій.

Основний етап, коли діти активно беруть участь в акції, сприяє розвитку їхньої відповідальності та здатності до співпраці. Це організаційно-практичний період, під час якого відбувається безпосереднє проведення акції (наприклад, збирання сміття, висаджування дерев, організація освітніх заходів і т.д.). На цьому етапі педагог реалізує заплановану програму з екологічного виховання. Ось кілька ключових аспектів цього етапу, які важливо врахувати для досягнення мети акції і отримання задоволення від результатів.

Виконання завдань: вихователь викладає перед дітьми конкретні завдання, які вони повинні виконати під час акції. Це може включати прибирання території, висадку дерев, створення плакатів та інше.

Залучення до ігор: використання ігрових елементів для привертання уваги дітей до активної участі в акції. Ігри можуть включати змагання, вікторини або сюжетно-рольові ігри, спрямовані на вивчення екологічних проблем та розвиток навичок у дітей.

Ознайомлення з інформацією: педагог допомагає дітям засвоїти інформацію про природні ресурси, екологічні проблеми та способи їх вирішення.

Керівництво діяльністю: вихователь відповідає за організацію та керівництво діяльністю під час акції, забезпечуючи безпеку й ефективність процесу. На цьому етапі важливо переконатися, що всі учасники беруть участь у діяльності, щоб вони мали можливість внести свій вклад у проведення акції.

Завершальний етап, який включає рефлексію, допомагає дітям оцінити свій внесок у проведення акції та підвести підсумки. Це аналітичний період, під час якого відбувається аналіз результатів та формулювання висновків. Заключний етап є також необхідним кроком у проведенні екологічної акції. Під час нього проводиться оцінка досягнень та узагальнення висновків. Ось деякі можливі форми проведення завершального етапу:

- 1) нагородження – подяка учасникам акції за їхній внесок та досягнення; це може бути нагородження сертифікатами, медалями або іншими символічними винагородами;
- 2) створення візуальних матеріалів – виготовлення фотоальбому або відеофільму, які відображають події та досягнення під час акції;
- 3) виготовлення книжок-саморобок або журналів, де зберігаються спогади та матеріали, пов'язані з акцією;
- 4) проведення виставок: організація виставки, де демонструються результати акції, малюнки, фотографії, створені дітьми, а також інші матеріали, що відображають їхню діяльність та досягнення.

Діяльність на заключному етапі допоможе підбити підсумки та пригадати проведений час і результати акції, а також відзначити учасників за їхній внесок у захист навколишнього середовища.

Ми проаналізували вплив проведення екологічних акцій на формування екологічної культури дітей старшого дошкільного віку. Якщо спостерігаються позитивні зміни після проведення ряду акцій, це може свідчити про ефективність їх в екологічному вихованні дітей дошкільного віку. Критеріями оцінки успішності впровадження такої форми виховання обрали гностичний – знання про природу та екосистеми, і операційний – знання і дотримання правил поведінки в природному довкіллі, уміння застосовувати знання на практиці, дбаючи про природу й своє здоров'я. Діагностика рівня екологічного виховання на базі дослідження відбувалася перед використанням комплексу екологічних акцій, і після них – повторна, що дозволила об'єктивно оцінити зміни в знаннях, уявленнях та уміннях дітей після участі в екологічних акціях.

Після збирання даних перед впровадженням екологічних акцій та після проведеної роботи, проаналізували результати та визначили, наскільки успішно були реалізовані поставлені цілі й завдання. Також ці дані можуть стати основою для подальшого удосконалення програми екологічного виховання і планування майбутніх акцій.

За показниками гностичного критерію, високий рівень знань про екосистеми і екологічні проблеми в кінці експерименту виявлено у 36,6% опитаних дітей, якщо на початку цей показник становив 23,3 %; середній рівень відзначено у 46,6 % дітей, а перед початком проведення акцій показник середнього рівня становив 40%; низький рівень екологічної вихованості визначено у 16,8% дітей, а на початку дослідження показник був значно більшим – 36,7%.

За показниками операційного критерію високий рівень сформованості екологічної вихованості після проведених екологічних акцій виявлено у 33,3% вихованців, а перед впровадженням комплексу цей показник становив 20%; середній рівень екологодоцільної поведінки спостерігався у 50% дітей, а на початку проведення експерименту показник був 43,3%; низький рівень екологічної вихованості визначено у 16,7% досліджуваних, а на початку дослідження – 36,7%.

За отриманими даними узагальнено рівень екологічної вихованості експериментальної групи. Загалом відмічено зростання кількості дітей з високим рівнем екологічної вихованості: за результатами діагностики стало відомо, що загальний показник високого рівня зріс з 21,65% до 34,95%. Це свідчить про значний

позитивний зсув у розвитку розуміння екологічних проблем серед юних учасників екологічних акцій. Також відзначається суттєве зменшення кількості дітей з низьким рівнем екологічної вихованості з 36,7% на початку експерименту до 16,75% після його закінчення. Це вказує на ефективність проведених заходів у вирішенні проблем екологічного невігластва серед дітей. Однак також хоча показник середнього рівня екологічної вихованості збільшився не надто помітно – з 41,65% до 48,3%, він залишається в цілому стабільним. Треба врахувати, що в цю категорію перейшли діти, які мали спочатку низький рівень екологічної вихованості, а частина тих, хто був на середньому рівні, покращили свої знання й набули свідомого ставлення до природи. Це може свідчити про те, що екологічні акції дають можливість удосконалити знання та навички тим, хто вже має середній рівень екологічної вихованості.

Висновки.

Дослідження показало, що екологічні ініціативи для дітей старшого дошкільного віку є дієвим методом освіти, спрямованим на формування їхньої екологічної свідомості та культури. Вважаємо, що передумовою такого результату є те, що на цьому етапі розвитку діти вже здатні усвідомлювати складні концепції та процеси, пов'язані з природою та її охороною. Екологічні заходи мотивують дітей брати активну участь у різних спільних ініціативах разом із дорослими, таких як прибирання території, висадка дерев або відновлення природних екосистем. Це відкриває можливості для залучення родин до спільних екологічних ініціатив та підвищує ефективність виховного впливу. Тобто, екологічні заходи можуть також використовуватися для формування партнерських зв'язків між закладом дошкільної освіти, громадою та іншими організаціями, що активно працюють над збереженням навколишнього середовища.

Проведена перевірка ефективності екологічних акцій підтверджує позитивний вплив їх на розвиток екологічної свідомості дітей. Це свідчить про значущість та ефективність таких заходів у освітньому процесі. Позитивні зміни у свідомості дітей мають вагомий значущість для подальшого розвитку програм екологічного виховання та планування майбутніх ініціатив. Наведені тут результати можуть надихнути на створення нових систем екологічних заходів або активнішого впровадження існуючих. Також екологічні акції можуть бути включені до планів роботи закладу дошкільної освіти на майбутні роки. Застосування отриманих даних як мотивації для розвитку подібних програм та ініціатив допоможе зміцнити екологічну свідомість серед молодого покоління та сприятиме створенню більш стійкого та екологічно освіченого суспільства.

Узагальнення цього дослідження підтверджує вагу та користь впровадження новаторських методів екологічного виховання дітей дошкільного віку, а також підтримує необхідність подальшого розвитку та удосконалення програм екологічної освіти у дошкільних закладах. Широке застосування такої ініціативи сприятиме залученню більшої кількості дітей до набуття цінних знань та навичок у сфері охорони природного середовища. Аналіз результатів цих ініціатив дозволяє постійно вдосконалювати освітні програми та забезпечувати максимально позитивний вплив на екологічну освіченість дітей.

Література:

1. Плохій З.П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти) : монографія / З.П. Плохій. – Київ Персонал, 2010. – 319 с.
2. Кот Н. До питання про технології екологічного виховання дошкільників: загальний підхід / Н. Кот // Вісник Інституту розвитку дитини. Серія: Філософія. Педагогіка. Психологія. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – С. 96-100.
3. Беленька Г.В. Сучасні підходи до питань формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку / Г.В. Беленька // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. – 2012. – Вип. 5. – С. 99-102.
4. Кравець Н. Екологічне виховання дітей дошкільного віку: дефінітивно-понятійна сутність проблеми / Н. Кравець // Освітній простір України. – 2016. – Вип. 7. – С. 131-138.
5. Лапшина С.В. Теоретичні основи екологічного виховання дітей дошкільного віку / С.В. Лапшина // Наукові записки кафедри педагогіки. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія». – Харків : Основа, 2010. – С. 109-116.
6. Науменко Т.С. Психолого-педагогічні механізми сприймання авторських казок природознавчого змісту дітьми старшого дошкільного віку в контексті екологічного виховання / Т.С. Науменко // Наукові записки Ніжинського педагогічного університету імені Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 5. – С. 117-121.
7. Половіна О.А. Формування еколого-природничої компетенції дітей дошкільного віку: здоров'язбережувальний підхід / О.А. Половіна, Л.В. Гаращенко // Молодий вчений. – 2018. – № 8.1 (60.1). – С. 47-53.
8. Гуренкова О. Тенденції розвитку екологічної освіти в зарубіжних країнах / О. Гуренкова // World science. – November 2016. – № 11 (15). – Vol. 3. – Р. 9-12.
9. Ломакович В.Я. Методичні моделі екологічної освіти учнів Німеччини в закладах освіти середнього ступеня навчання / В.Я. Ломакович // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – Вип. 1. – 2010. – С. 188-194.
10. Ошуркевич Н.О. Сучасні педагогічні технології для формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку / Н.О. Ошуркевич // Педагогічний процес: теорія і практика. – Вип. 2. – 2018. – С. 65-72.

11. Чайковська А. Сучасні тенденції екологічного виховання дітей дошкільного віку: зарубіжний досвід / А. Чайковська // Соціальна робота та освіта. – Вип. 5 (1). – 2018. – С. 139-150.

12. National oceanic and atmospheric administration. 22.06.2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.noaa.gov/office-education/noaa-education-council/monitoring-resources/common-measure-definitions/environmental-actions>

13. Шевирьова Г.Г. Екологічні акції як засіб формування громадянської компетентності / Г.Г. Шевирьова // Формування громадянських компетентностей фахівця нової генерації. Лисичанськ : ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка», 2019. – С. 146-148.

14. Волинець Ю. Формування готовності майбутніх дошкільних педагогів до екологічного виховання дітей дошкільного віку / Ю. Волинець, Н. Стаднік / Молодий вчений. – Вип. 54. – 2018. – С. 237-240.

15. Вахняк Н. Сучасні ігрові форми в екологічному вихованні дітей / Н. Вахняк, О. Негрій // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка. – Вип 15. – 2015. – С. 107-112.

References:

1. Plokhyy, Z.P. (2010). Formuvannya u ditey doshkilnoho viku ekolohichnoyi kultury (teoretychni ta metodychni aspekty) [Formation of environmental culture in preschool children (theoretical and methodological aspects)]. Kyiv : Personal [in Ukrainian].

2. Kot, N. (2012). Do pytannia pro tekhnolohii ekolohichnoho vykhovannia doshkilnykiv: zahalnyy pidkhid [To the question of technologies of ecological education of preschoolers: a general approach]. *Visnyk Instytutu rozvytku dytyny. Serii: Filosofia. Pedagogika. Psykholohiia – Bulletin of the Institute of Child Development. Ser.: Philosophy. Pedagogy. Psychology*, 96-100. Kyiv : NPU im. M.P. Drahomanova [in Ukrainian].

3. Belenka, H.V. (2012). Suchasni pidkhody do pytan formuvannia profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh vykhovateliv ditey doshkilnoho viku [Modern approaches to the formation of professional competence of future preschool educators]. *Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladyakh osvity – Updating the content, forms and methods of education and upbringing in educational institutions*, 5, 99-102 [in Ukrainian].

4. Kravets, N. (2016). Ekolohichne vykhovannia ditey doshkilnoho viku: definytivno-poniatiyna sutnist problemy [Environmental education of preschool children: the definitive and conceptual essence of the problems]. *Osvitniy prostir Ukrayiny – Educational space of Ukraine*, 7, 131-138 [in Ukrainian].

5. Lapshyna, S.V. (2010). Teoretychni osnovy ekolohichnoho vykhovannia ditey doshkilnoho viku [Theoretical foundations of ecological education of preschool children]. *Naukovi zapysky kafedry pedahohiky – Scientific notes of the department of pedagogy*, 109-116. Kharkiv : Osnova [in Ukrainian].

6. Naumenko, T.S. (2012). Psykholoho-pedahohichni mekhanizmy spryymannia avtorskykh kazok pryrodopnavchoho zmistu ditmy starshoho doshkilnoho viku v konteksti ekolohichnoho vykhovannia [Psychological and pedagogical mechanisms of perception of author's fairy tales of natural history content by children of older preschool age in the context of environmental education]. *Naukovi zapysky Nizhynskoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykoly Gogolia – Scientific notes of Mykola Gogol Nizhyn Pedagogical University. Ser.: Psychological and pedagogical sciences*, 5, 117-121 [in Ukrainian].

7. Polovina, O.A., Herashchenko, L.V. (2018). Formuvannia ekoloho-pryrodnychoyi kompetentsii ditey doshkilnoho viku: zdorovyazberezhuvalnyi pidkhid [Formation of ecological and natural competence of preschool children: a health-preserving approach]. *Molodyi vchenyi – A young scientist*, 8.1 (60.1), 47-53 [in Ukrainian].

8. Hurenkova, O. (2016). Tendentsiyi rozvytku ekolohichnoyi osvity v zarubizhnykh krayinakh [Trends in the development of environmental education in foreign countries]. *World science*, November, 11 (15), vol. 3, 9-12 [in Ukrainian].

9. Lomaakovych, V.Y. (2010). Metodychni modeli ekolohichnoyi osvity uchniv Nimechchyny v zakladakh osvity serednoho stupenia navchannia [Methodical models of environmental education of German students in secondary education institutions]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho nitsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohika – Scientific notes of the Ternopil National Pedagogical University. Ser.: Pedagogy*, 1, 188-194 [in Ukrainian].

10. Oshurkevych, N.O. (2018). Suchasni pedahohichni tekhnolohiyi dlia formuvannia pryrodnycho-ekolohichnoyi kompetentnosti ditey doshkilnoho viku [Modern pedagogical technologies for the formation of natural and ecological competence of preschool children]. *Pedahohichni protses: teoriya i praktyka – Pedagogical process: theory and practice*, 2, 65-72 [in Ukrainian].

11. Chaykovska, A. (2018). Suchasni tendentsiyi ekolohichnoho vykhovannia ditey doshkilnoho viku: zarubizhnyi dosvid [Modern trends in environmental education of preschool children: foreign experience]. *Sotsialna robota ta osvita – Social work and education*, 5 (1), 139-150 [in Ukrainian].

12. National oceanic and atmospheric administration. 22.06.2022. Retrieved from: <https://www.noaa.gov/office-education/noaa-education-council/monitoring-resources/common-measure-definitions/environmental-actions> [in English].

13. Shevyrova, H.H. (2019). Ekolohichni aktsiyi yak zasib formuvannia hromadianskoyi kompetentnosti [Environmental actions as a means of forming civic competence]. *Formuvannia hromadianskykh kompetentnostey fakhivtsia novoyi heneratsiyi – Formation of civil competences of a new generation specialist*, 146-148. Lysychansk : VP "Lysychanskyi pedahohichnyi koledzh Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka" [in Ukrainian].

14. Volynets, Y., Stadnik, N. (2018). Formuvannia hotovnosti doshkilnykh pedahohiv do ekolohichnoho vykhovannia ditey doshkilnoho viku [Formation of readiness of future preschool teachers for ecological education of preschool children]. *Molodyi vchenyi – A young scientist*, 54, 237-240 [in Ukrainian].

15. Vakhniak, N., Nehriy, O. (2015). Suchasni ihrovi formy v ekolohichnomu vykhovanni ditey [Modern game forms in ecological education of children]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya: Pedahohika – Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi. Ser.: Pedagogy*, 15, 107-112 [in Ukrainian].